

В умовах труднощів, пов'язаних з практичною реалізацією заставного права, необхідно підвищувати рівень юридичної чистоти договорів застави, поручительств та ін., а також документів з ними пов'язаних.

Комерційним банкам необхідно вивчати зарубіжний досвід роботи із забезпеченням, а також використовувати нові методи і форми забезпечення кредитних зобов'язань.

Крім оцінки забезпечення банк повинен комплексно оцінити кредитний ризик. Результатом комплексної оцінки кредитного ризику є прийняття рішення про надання або не надання конкретного кредиту, а також, у разі позитивного рішення, визначення основних його параметрів: мета, сума, термін, відсоткова ставка, забезпечення та інші умови. Очевидно, що така оцінка є результатом синтезу оцінок кредитоспроможності клієнта, пропонованого до кредитування бізнес-проекту, забезпечення, а також інших чинників, які можуть впливати на повернення кредиту.

Література

1. Hume D. "Of Money" in Writings on Economics / ed. by Eugene Rotwein. – Madison. University Wisconsin Press, 1995. – P. 217.
2. Деньги. Кредит. Банки / Под. ред. О. И. Лаврушина. – М., 2003. – 543 с.
3. Завгородній А. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Е. 45, Т. 2 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
4. Иришев Б. К. Денежно-кредитная политика: концепция и механизм. – Алма-Ата, 1990. – 245 с.
5. Фінансово-економічний аналіз: Підручник / Буряк П. Ю., Римар М. В., Биць М. Т. та ін.; Під ред. П. Ю. Буряка, М. В. Римара. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 528 с.
6. <http://readbookz.com/book/109/2652.html>

Надійшла 26.03.2009

УДК 657.6

І. О. КАПУЧАК, А. В. ХМЕЛЕВСЬКА

Хмельницький національний університет

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Наведено авторське визначення поняття організації обліку та складання фінансової звітності; здійснено порівняльний аналіз принципів організації виробництва та принципів організації обліку на основі запропонованих французькими та вітчизняними вченими; запропонована схема систематизованих та класифікованих принципів організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Author determination of concept of organization of account and drafting of the financial reporting is resulted; the comparative analysis of principles of organization of production and principles of organization of account is carried out on the basis of offered the French and national scientists; the chart of the systematized and classified principles of organization of record-keeping and drafting of the financial reporting is offered.

Актуальність дослідження. Метою бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності відповідно до Закону України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [1, с. 6] та Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” [2, с. 77] є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Разом з тим, питання систематизації принципів організації обліку та складання фінансової звітності як основної умови, що забезпечує надання користувачам облікової інформації, яка відповідає висунутим вимогам для прийняття управлінських рішень, залишається недослідженим у вітчизняній теорії бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Принципи організації обліку досліджені вітчизняними науковцями: Ф. Ф. Бутенець, В. Завгородній, С. М. Лайчук, О. В. Олійник, Т. М. Слізко, Я. В. Соколов, В. Сопко, М. М. Шигун. Однак, спостерігається відмінність у поглядах на принципи організації обліку та складання фінансової звітності, що потребує розгляду думки кожної з груп науковців.

Колектив вітчизняних науковців на чолі з проф. Ф. Ф. Бутенцем [3, с. 46 – 47] чітко не виділяють принципи організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, однак, досліджують погляди на принципи організації обліку, сформовані англо-американськими вченими кінця IX ст. та французькими вченими XX ст.

В. Сопко та В. Завгородній [4, с. 8 – 11] вирізняють дві групи принципів, які розглядають організацію обліку як систему та як прийом впорядкування.

Т. М. Сльозко [5, с. 19 – 20] в своїх дослідженнях проводить аналогію між принципами організації обліку та принципами бухгалтерського обліку відповідно до Закону України „Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 року № 996 – XIV, зазначеними в статті 4 [1, с. 7].

Метою написання статті є систематизація і класифікація принципів організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Основний матеріал дослідження. Встановлення принципів організації бухгалтерського обліку має ґрунтуватись, на наш погляд, на чіткому визначенні сутності останньої. Тому, в основу систематизації і класифікації принципів організації обліку нами покладене наступне авторське визначення. Організація бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності – це цілеспрямована діяльність по впорядкуванню і удосконаленню методів обліку конкретних об’єктів, облікового процесу, праці виконавців та забезпечення обліку, що використовуються підприємством з метою складання та подання користувачам достовірної фінансової звітності для прийняття управлінських рішень.

Розглядаючи обліковий процес, як аналогію до виробничого, де в результаті виявлення, вимірювання, накопичення, узагальнення здійснюється фіксація та передача облікової інформації користувачам у вигляді типових форм фінансової звітності, доцільно провести паралель між принципами організації виробничого процесу та організації обліку та складання фінансової звітності.

В свою чергу, під час організації виробничого процесу, на думку колективу науковців, на чолі з проф. С. Ф. Покропивним [6, с. 248 – 250], слід дотримуватись принципів спеціалізації, пропорційності, паралельності, прямоочності, безперервності, ритмічності, автоматичності, гнучкості та гомеостатичності. Сутність вказаних принципів наступна:

- 1) принцип спеціалізації вимагає обмеження різноманітності елементів виробничого процесу, зменшення номенклатури продукції, різновидів виробничих операцій, які виконуються на робочих місцях;
- 2) принцип пропорційності потребує узгодження пропускнуої спроможності всіх частин виробничого процесу, усієї взаємопов’язаної системи;
- 3) принцип паралельності вимагає від системи одночасного виконання окремих операцій і процесів;
- 4) сутність принципу прямоочності полягає у тому, що предмети праці в процесі обробки повинні пересуватись найкоротшим шляхом, без зустрічних і зворотних переміщень;
- 5) принцип безперервності вимагає мінімізації або ліквідації перерв між суміжними технологічними операціями;
- 6) суть принципу ритмічності полягає в тому, що робота всіх структурних елементів підприємства і випуск продукції повинні здійснюватись за певним ритмом;
- 7) щодо принципу автоматичності, то він вимагає „економічно обґрунтованого звільнення людини від безпосередньої участі у виконанні виробничого процесу” [6, с. 249];
- 8) принцип гнучкості слід розуміти, як такий, що потребує оперативної адаптації виробничого процесу до змін організаційно-технічних умов;
- 9) сутність принципу гомеостатичності вимагає від виробничої системи стабільно виконувати свої функції в межах допустимих відхилень.

Здійснений нами порівняльний аналіз принципів організації виробництва із принципами організації обліку, запропонованими французькими вченими, дозволяє прослідкувати аналогію лише за деякими з них (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз принципів організації виробництва та принципів організації обліку, запропонованих французькими вченими

Принцип організації виробництва	Сутність принципу організації	Принцип організації обліку
Автоматичність	він вимагає економічно обґрунтованого звільнення людини від безпосередньої участі у виконанні виробничого або облікового процесу	Механізація обліку
Паралельність	вимагає від системи одночасного виконання окремих операцій і процесів	Економія часу
Безперервність	вимагає мінімізації або ліквідації перерв між суміжними технологічними операціями	Скорочення термінів
-	Скорочення облікових працівників можливо лише за значної чисельності облікового апарату	Економія праці
-	Вимагає від облікових працівників самоконтролю та ревізії для захисту облікової інформації від помилок	Безпечність
-	Вимагає ясної та чіткої термінології	Чіткість

На основі досліджень суджень англо-американських науковців IX ст. Я.В. Соколовим [7, с. 92 – 93, 190 – 191, 354 – 356] виділено шість принципів організації обліку: розподіл праці, локалізація інформації,

конкуренція в контролі або колація, дієвість бухгалтерії, методологічна незалежність та психологічний клімат. Їх сутність наступна:

- 1) принцип розподілу праці полягає у зведенні праці обліковця до здійснення простих операцій щодо збирання та групування облікової інформації;
- 2) дотримання принципу локалізації інформації вимагає виконання первинного обліку повністю доручити оперативному працівнику;
- 3) колація або конкуренція в контролі порівнянності облікової інформації;
- 4) принцип дієвості бухгалтерії покладає на бухгалтера лише контролюючу функцію, а первинний облік входить цілком до обов'язків оперативного працівника;
- 5) сутність принципу методологічної незалежності полягає у самостійному виборі кожним підприємством облікової політики;
- 6) принцип психологічного клімату вимагає від керівника недовіри до співробітників, що дозволяє уникнути зловживань з боку підлеглих працівників підприємства.

Як бачимо, перелічені принципи мають мало спільного з принципами організації виробництва. Лише, розподіл праці та локалізація інформації можна порівняти із таким принципом організації виробництва, як спеціалізація. Це пояснюється тим, що і англо-американські вчені кінця IX ст., ні французькі науковці при дослідженні організації обліку не робили наголос на аналогічність облікового та виробничого процесів.

Зовсім інша картина спостерігається при дослідженні принципів організації обліку та складання фінансової звітності, здійснених В. Сопко та В. Завгороднім [4, с. 8 – 11]. Вказані науковці вирізняють дві групи принципів, які розглядають організацію обліку як систему та як прийом впорядкування. До принципів системного підходу належать такі як: цілісність, всебічність, субординація, динамічність, випереджувального відображення, та системотвірних відносин. Принципи адаптивності, паралелізму, ритмічності, прямопливності, пропорційності та безперервності є такими, що розглядають організацію бухгалтерського обліку як сукупність прийомів по впорядкуванню. Саме остання група принципів аналогічною до принципів організації виробництва, оскільки розглядає бухгалтерський облік як виробничий процес. Здійснений нами порівняльний аналіз принципів організації виробництва із принципами організації обліку, запропонованими зазначеними вище науковцями наведений в табл. 2.

Т.М. Сльозко [5, с. 19 – 20] в своїх дослідженнях проводить аналогію між принципами організації обліку та принципами бухгалтерського обліку відповідно до Закону України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 року № 996 – XIV, зазначеними в статті 4 [1, с. 7]. Автор стверджує, що „принципи організації обліку відрізняються від принципів обліку не лише за назвою, а й за своєю сутністю...” [5, с. 20]. Оскільки, „принципи обліку – це принципи ведення бухгалтерського обліку і стосуються його методики та методології, а принципи організації бухгалтерського обліку – це принципи побудови облікового процесу та організації роботи обліковців у ньому. Вони визначають роль кожного обліковця у апараті бухгалтерії, місце бухгалтерської служби у організаційній структурі управління підприємством в цілому, цілеспрямованість функцій обліку на забезпечення життєздатності циклу управління підприємством і можуть бути покладені в основу формування цілісної системи бухгалтерського обліку. Саме на них практично і будується організація бухгалтерського обліку” [5, с. 20 – 21].

Таблиця 2

Порівняльний аналіз принципів організації виробництва із принципами організації обліку [4, с. 8 – 11]

Принцип організації виробництва	Сутність принципу організації	Принцип організації обліку
Гнучкість	Вимагає пристосування об'єктів управління та його функцій до конкретних організаційних умов	Адаптивність
Паралельність	вимагає від системи одночасного виконання окремих операцій і процесів, тобто наявності підсистем в усіх самостійних господарських підрозділах	Паралелізм
Ритмічність	вимагає рівномірної роботи усіх структурних елементів та підрозділів об'єкта управління	Ритмічність
Безперервність	вимагає мінімізації або повної ліквідації перерв між суміжними операціями	Безперервність
Прямоточність	вимагає предмети праці пересуватись в процесі обробки найкоротшим шляхом, без зустрічних і зворотних переміщень	Прямопливність
Пропорційність	вимагає правильного співвідношення між різними елементами та підсистемами об'єкта управління	Пропорційність

На нашу думку, погляди Ф.Ф. Бутинця, Я.В. Соколова, Т.М. Сльозко, В. Сопко та В. Завгороднього

і вважає, що обліковий процес слід розглядати як процес виробництва інформації, необхідної для управління промисловим підприємством. Однак, процес виробництва облікової інформації для потреб управління промисловим підприємством має свою специфіку. Саме тому, на нашу думку слід об'єднати, впорядкувати та удосконалити сукупність принципів організації обліку таким чином, щоб вони враховували і специфічні особливості облікової діяльності, і зберігали системність бухгалтерського обліку, і розкривали сутність процесу організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності як прийому впорядкування облікової діяльності, і забезпечували формування методології бухгалтерського обліку.

Здійснена нами систематизована класифікація принципів організації обліку та складання фінансової звітності, що поєднує в собі вимоги до методології та системності бухгалтерського обліку, прийомів впорядкування та специфіки облікової діяльності наводиться нами на рис. 1.

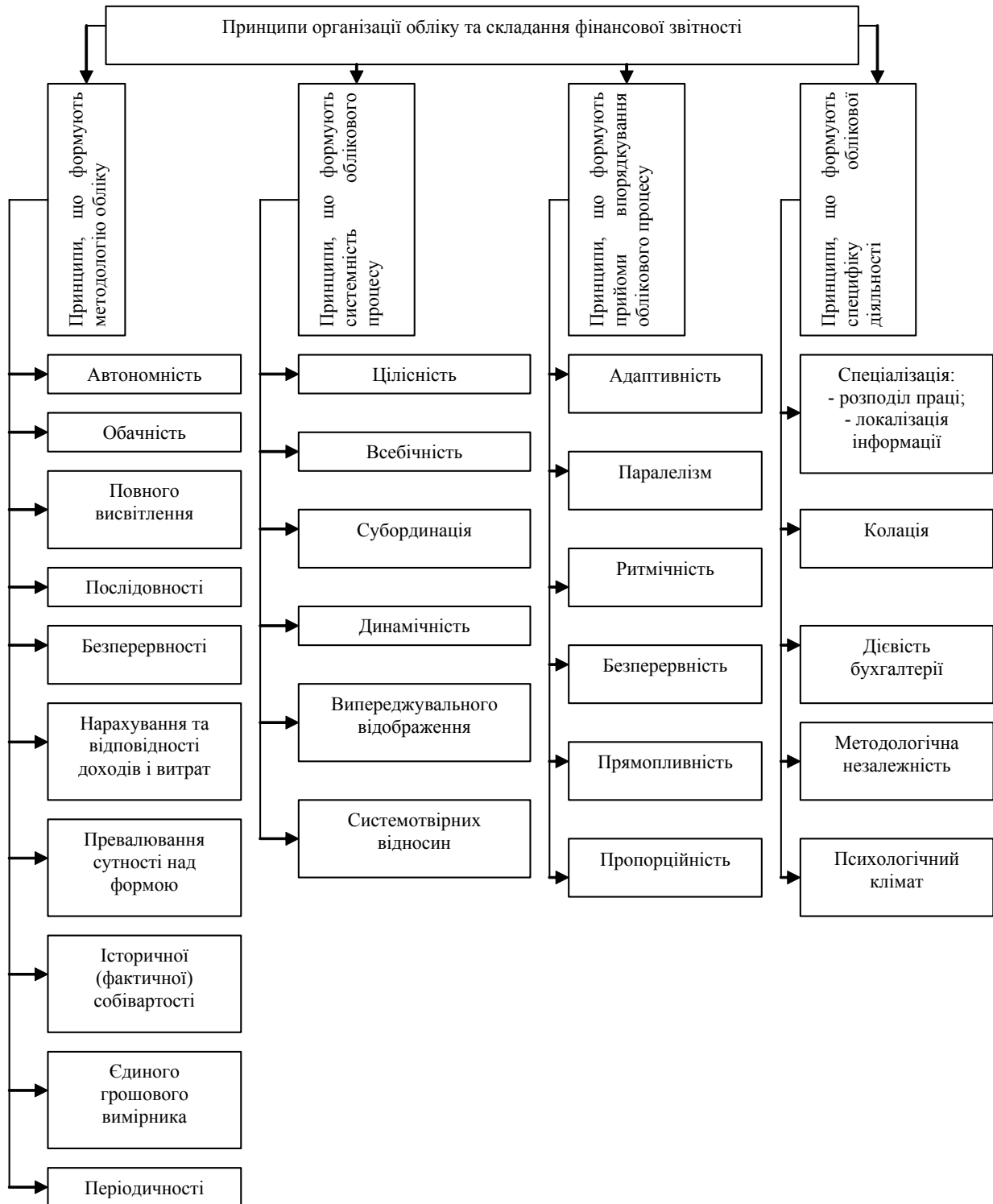

Рис. 1. Систематизована класифікація принципів організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності

Наведена нами систематизація класифікацій принципів організації обліку та складання фінансової звітності дозволить оптимізувати облікові процеси та надати користувачам достовірні та неупереджені інформаційні потоки, відображені в показниках фінансової звітності.

Як відомо, процес управління являє собою комунікативну систему, що складається з операцій збору, передачі, обробки та зберігання інформації про об'єкт управління. Отже, інформація виступає необхідним елементом процесу управління промисловим підприємством. По аналогії, розглядаючи обліковий процес як процес збору, передачі, обробки та зберігання інформації про фінансовий стан, рух грошових коштів та результати діяльності підприємства, можна зазначити, що економічні показники фінансової звітності є необхідним елементом процесу управління промисловим підприємством, що дозволяє виробляти оптимальні управлінські рішення для керування та регулювання поведінки процесу виробництва, а отже і є основним елементом інформаційного забезпечення діяльності промислових підприємств.

Під інформаційним забезпеченням слід розуміти інформаційні потоки, необхідні для управління економічними та виробничими процесами. Отже, і фінансова звітність виступає інформаційним забезпеченням, що дозволяє здійснювати керівництво економічними та виробничими процесами на промислових підприємствах.

Висновки. Удосконалене нами визначення поняття організації обліку та складання фінансової звітності; здійснений порівняльний аналіз принципів організації виробництва та принципів організації обліку, на основі запропонованих французькими та вітчизняними вченими дозволили сформулювати систематизовану класифікацію принципів організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, спрямовану на вдосконалення процесу організації обліку та складання фінансової звітності на рівні підприємства, а також повністю впорядкувати та забезпечити достовірність інформаційних потоків облікової інформації, і, як результат, на виході із системи, отримати оптимальні управлінські рішення.

Подальшим кроком у наукових дослідженнях має стати розробка моделей інформаційного забезпечення управління підприємствами за показниками фінансової звітності.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 291 (із змінами та доповненнями) // Бухгалтерський облік. Хрестоматія. Збірник систематизованого законодавства: 2007, Випуск 1. – С. 6 – 10.
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку// Бухгалтерський облік. Хрестоматія. Збірник систематизованого законодавства:2007, Випуск 1. – С. 76 – 211.
3. Бутинець Ф. Ф, Малуґа Н. М. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність: Навч. посібник для студ. вузів спец. 7.050106 “Облік і аудит”/ За ред. Бутниці Ф. Ф. – 3-є вид., перероб і доп. – Житомир : ПП “Рута”, 2001. – 512 с.
4. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 576 с.
5. Сльозко Т. М. Організація обліку: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
6. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с.
7. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учебн. пособие для вузов. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.

Надійшла 03.04.2009

УДК 658:8

О. А. ГОЛУБОВСЬКА, В. Л. КАРПЕНКО
Хмельницький національний університет

СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ЗБАЛАНСОВАНИХ ПОКАЗНИКІВ

У статті розроблено BSC для відділу маркетингу ДП “Новатор” при роботі зі стимулювання продажів телевізорів, визначено стратегічні цілі, проведено розрахунок прибутку підприємства та премій працівникам відділу маркетингу при досягненні визначених цілей.

BSC for the marketing department at State Enterprise “Novator” has been developed in this article for stimulation TV market, the strategic goals has been defined. The income enterprise computation and bonuses for marketing department staff has been done.

Актуальність дослідження. Balanced Scorecard (BSC) – система управління компанією, яка дозволяє планомірно реалізувати стратегічні плани на основі ключових показників ефективності діяльності за чотирма проекціями: фінанси, маркетинг, внутрішній бізнес-процесів, навчання і ріст. Balanced Scorecard робить акцент на нефінансові показники ефективності, даючи можливість оцінити такі показники, як